ދިރޭ އުމުގެ މަސްވެރިކަން

އަހުމަދު ރިޔާޒު ޖައުހަރީ

ދިރޭ އުމުގެ މަސްވެރިކަމަކީ އެމަސްވެރި ކަލެއްގެމައްޗަށް މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތު ބަރޯސާވެފައިވާ މަސްވެރިކަމެވެ. ދިރޭއުމަކީ ރާއްޖޭގެ އެތެރެވެރިޔަކުން ހިފާއުޅުނު ކަމެކެވެ. 1980ގެ ތެރޭގައި ހެދިދިޔަ ސާވޭއެއްގައި ރާއްޖޭގެ އެކުއޭރިއަމްކަމުން އަހަރަކު 15000ޑޮލަރުގެ އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައިވެއެވެ. މިއީ މިހާރު މިމަސްވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރާ އުޅަނދުފަހަރުތަކުން ކުޑަ އަދި މަދު އަދަދަކަށް އުޅަނދުފަހަރު މިމަސްވެރިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރި ވެއުޅުނު އިރުއްޖެހުނު ވަގުތެވެ. މިހާރު މިމަސްވެރިކަން ފުޅާވެފައި ވާވަރަށް ބަލާއިރު 20000ޑޮލަރުގެ އަހަރަކު ނަގުދު ކަމަށް ތަފާތުވެއެވެ. އުމުގެ ބާވަތްތައް ނަގާމިންވަރު ފުރަހަމަގޮތުގައި ބެލުމަކީ މިމަސްވެރިކަން ދަމަހައްޓާނެ ގޮތެއްގައި ކުރުމަށް އެޅެގެން ދާނެ ބާރަކަށް ވާނެއެވެ. މިގޮތުން 2010 އަދި 2011 ވަނައަހަރުގެ ތެރޭގައި ފުރިން ރިސަރޗް ސެންޓަރުން ވަނީ ދިރޭއުން ހިފުމުނވަރު ބަލާ އެއުން ބާނަނީ ހިމާ ކަސްދުމަހެއްޓޭ ބެލުމަށްޓަކައި ދިރާސާތަކެއް ކުރިއެވެ. މި ދިރާސާތަކުން ސާފުވެގެންދިޔައީ ކުންފުނި ދިރޭއުން ހިއްޕާކަން ހިފާ ގޮތްގެކަން 8 ހިތް ކަސްދުމަހެވެ.

ދިރޭއުމުގެ އާބާދީގެ ހާލަތު

ރާއްޖޭގެ ބައެއްހިސާބުތަކުގައި ދިރޭއުން ހިފާލަނީ ގިނަވެގެން ކަނބޮޑުވުން ހާމަކުރެއެވެ (އެންޑެރސަން، 2006). ނަމަވެސް އެންމެގިނައިން ބޭނުންކުރާ ދިރޭއުމުގެ ބާވަތްތަކަށް އާބާދީ އާވަމުންދާ މިންވަރު އަވަސް ބާވަތްތަކެކެވެ. އެހެންކަމުން މިބާވަތުގެ މަހަށް ފިޝަރީއިން ނުކުމެސްވެގެންދާ ބާވަތްތަކުއްނުނުވެ. އަދި މިފަހަރަކުއްއަހުސް ކަނޑުމަހުގެ މަސްވެރިކަން ދަށްވުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ދިރޭއުން ނަގާމުންދާ މިންވަރު މުޅި ރާއްޖެއަށް ބަލާއިރު ދަށްވުމަކީ އެކަށީގެން ވާކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން ދިރޭއުމުގެ މަސްވެރިކަމަށްކަން ނުވާއަސަރު ކުޑަކުރުމެއްވެސް އެކަށީގެން ވެއެވެ. ނަމަވެސް ދިޔަމަގުގައި އެމްވެރިކަން ކުރާއިރު އުމުގެއިތުރުން އެކުއޭރިއަމް ފިޝް ފަދަ އެހެނިހެން ބާވަތްތައް ބޭނުމެވެ. އެންމެބޮޑަށް މިގޮތަށް ދިރުމަށް ދިޔަ ފިޝް ނަގާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނަގައިގެންދެއެވެ. އެހެންކަމުން ދިރޭއުމުގެ އެންމެގިނަ ބޭނުންކުރާ މަސްވެރިކަމުގެ އާބާދީއަށް ނުރައްކާތެރިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

ބައެއްބާވަތްތަކުގެ ދިރޭއުން ބޭނުންކުރުން މަސްވެރިކަމަށް

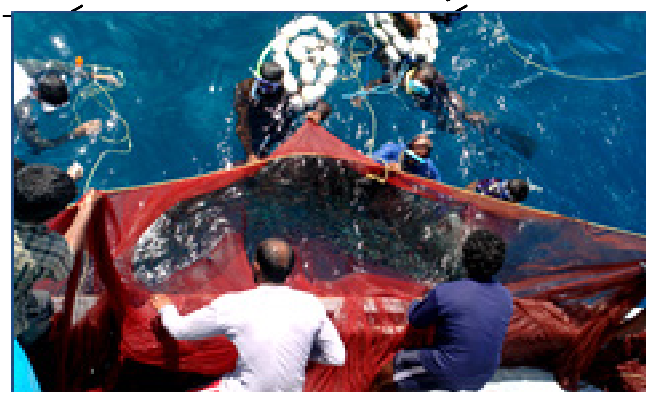

ކުރާ ނުރައްކާތެރިކަން

ކަނޑުމަހުގެ ދޫނިގެ މަސްވެރިކަމަށް ފަރާތްތަކާއި އަތިރިމަތީގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ ފަރާތްތަކުން ދިރޭއުން ބޭނުންކުރުމުގައި ކަނޑުމަސްވެރިކަމުގެ ނުތަނަވަސްކަމާއި ފަރަގުކުރާ ދަނޑިވަޅުގެ އުމުރުވެފައެވެ. ބޮޑުކަންތައް ކަމަށްވާ ފަރާތްތަކުން ބޭނުންކުރުމުގައި ކަލާނދިޔަ juvenile red-toothed triggerfish) (Odonus niger އުމުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ ސަބަބުން މަސްވެރިކަމަށް ނުރައްކާތެރި ކުރެއެވެ. ހަމައެކަނި ދޫނިގެ މަސްވެރިކަމުގައި ގިނަބަޔަކު ބާވަތް ބޭނުންކުރުން މަސްވެރިކަމަށް ނުރައްކާތެރި ކުރެއެވެ.

މަސްވެރިންގެ ފިކުރާއި ކަންހިތައް

ދިވެހިމަސްވެރިންނަށް އެބައިމީހުންގެ ވަރާއިގެންވާ ކަނޑުތަކާއި ފަރުތަކުގެ މައުލޫމާތު ވަރަށްރަނގަޅަށް ދަންނަކަށްބެއެވެ. ނަމަވެސް

ދިވެހިމަސްވެރިންނަށް ކަނޑުން އަދި ފަޅުތެރެއިން މަސްނަގައި ހުސްވެދާނެ ކަމުގެ މައުލޫމާތު (ތަސައްވަރު) ވިސްނިފައި ހުންނަނީ މުޅިން ފުރިހަމަކަމާކަން ނޫނެވެ. މަސްވެރިންގެ ތަޖުރިބާ އެންމެބޮޑުކަމަށް ވަރާގޮވިފައިވަނީ ކަނޑުމަތީ ދިރުއްމުގެ މަސްވެރިކަމާއެކުގައެވެ. މިދުމަސްވެރިކަމަށް ބަލާއިރު ކަނޑުމަތީ ދިރާއްމަތީ ވަކިދުވަސްވަރުކަމަށް ޑިނައިންނިޒާ އަދި އަނދަސްބައި ދުވަސްވަރަކަށް މަދުވެގެންދިއުމަށްފަހު އަޅުން (މިހާތަނަށް) އެނބުރި އައިސްފައިވާ މަސްވެރިކަމެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިމަސްވެރިން އަބަދުވެސް ގަބޫލުކުރީ މަސްވެރިކަން ދަންވަރުމަންފަށް އަޅުން މަސްވެރިކަން ތިލާގި ދުވަސްވަރު މާދުރުނޫން ދުސްތަގުބަޅެއްގައި އެބޮޑި އަންނާނެކަމަށެވެ. ޑިނަ މަސްވެރިން އެއްގޮތަކަށްވެސް ކަނޑުން އަދި ފަޅުތެރެއިން މަސްހިފާ ހުސްވެދާނެ ކަމަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެއެވެ.

ފައިދާހުރިގޮތުގައި ދިރޭއުން ބޭނުންކުރުން

ދިވެހިކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިންނަށް މުޑުދުހިޝޭއަރު ބަލާއިރު ކަނޑުމަސްބޭނުމުގައި އެންމެގިނައިން ދިރޭއުން ހޯދަކުރާ މިހެނެވެ (ތާވަލް 1). މިގޮއެއްސަބަބެއް ކަމުގައި ބެލެވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޑިނަ އުޅޭތަކުރިތަކާއި ފަޅުތެރޭގައި އެންމެއާދި ވެއެވެ. އަނބުއްސަބަބަކީ ދިރޭއުމުގެ ޑިނަބާވަތްތައް ދޯނިފަހަރުގެ ވަތުގައި ފަސޭހައިން ޑިނަދުވަހު ދިރުވާފައި ބަހައްޓަން އުދަގޫވުމެވެ. އަދި ފަސޭހައިން މަރުވުމެވެ. އެހެންކަމުން މަހަށްފުރާ ކޮންމެދުވަހަކު އެންހޯދަންޖެހެއެވެ. އަދިހަމަ ދިވެހިމަސްވެރިންނަށް ދިރޭއުން ހޯދައި ހިފުމަށް ކުޑަވާނަ ބައަކަށްވެއެވެ.

ކޮންމެހެންއިތުރަށް ދިވެހި ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމުގައި ހޯދާ އެމުގެ މިންވަރު ދައްކުރުމުގައި ދުނިޔެމަތީކަމެވެ. މިގޮތުން ކުރެވިދާން ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި:

- ދިރޭއުން އިސްރާފުނުކުރުމަށް މަސްވެރިން ހޭލުންތެރި ކުރުވުން
- އެހެންގައުމުތަކުގައި ދިރޭއުން ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ މައުލޫމާތު ހޯދުން
- މަސްއޮޅޭ ފަހަރާ މަސްއައިން އުވާލައްވައިގެން (އޭއިވާއްޔައުކެން) މަސްބާނާނެ ގޮތުގެ މައުލޫމާތު ހޯދުން. މިފަހަރަކަށް އައިސް މަސްވެރިން ބޭނުން ކުރަމުންދާ ބޯޓުގެ އުޅަނދުފަހަރަކީ މިގޮތަށް މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ބޭނުން ކުރެވިދާނެ އުޅަނދު ފަހަރެވެ. މިގޮތަށް މަސްވެރިކަން ކުރަނީ އާއްމުކޮށް އެބޮޑާންބިކު ކަނޑުގައެވެ.
- އެންވަޔަރަން ވައިޒާންވައިގެން އެންވަޔަރޭގައި އޮކްސިޖަން ހުންނަމިންވަރު އިތުރުކުރުން
- ދަނޑުން ވަޔަރު އެންބަދަލުކުރުމުގައި އެމަށް ގެއްލުންކުރުވާނެ ފަދައިން އަމަލުކުރުން

މަސްވެރިންގެ މިހާރުގެ ވިސްނުން (މަހަކީ ކަނޑުތެރޭން ހިފާހުސް ނުވާނެއެއްޗެއް) ބަދަލުކުރުން މުހިންމެވެ. ނަމަވެސް މަސްވެރިންގައި އަރާގެންފައިވާ މި ކުރި (ފުރާތައި ވިސްނުން) ބަދަލުކުރަން އުޅުމުގެ އަމަލުތަކުގެ ބަދަލުކުރުމަށް މާފަސޭހަ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ.

ތާވަލް 1: ދިރޭއުމުގެ އެންޓިފޯއެއް ބޭނުންކުރާގޮތް
އެކިގައުމުތަކުގައި ހިފާކަނޑު މަހާއި ކަންޓާރެޓް ނިސްބަތް

ގައުމު	އެން ކިލޯއަކުން ހިފާ މަސް (ކިލޯ)
ދިވެހިރާއްޖެ	8.6 (7 އަދި 10 ކިލޯ ދެމެދު)
ސޮލޮމަން	12.1 (9.9 އަދި 15 ކިލޯ ދެމެދު)
ހަވާއީ	12.0
ކިރިބަޓީ	14.8 (7.1 އަދި 21.3 ކިލޯ ދެމެދު)
ޖަޕާން	15.9
ޕީ އެން ޖީ	22.4

މައުލޫމާތު: އަހުމަދު ރިޔާޒު ޖައުހަރީ / ސީނިއަރ ސައިންޓިފިކް އޮފިސަރ. އެމްއާރްސީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އެގްރިކަލްޗަރ 2016